

Evropská Unie

OD VÁLKY K MÍRU

PŘÍBĚH EVROPY

DĚKOVNÁ ŘEČ U PŘÍLEŽITOSTI UDĚLENÍ NOBELOVY CENY MÍRU®

předsedy Evropské rady Hermana Van Rompuye
& předsedy Evropské komise José Manuela Durão Barrosa

OSLO, 10 PROSINEC 2012

Projev Hermana Van Rompuye, předsedy Evropské rady

Vaše Veličenstva, Vaše královské Výsosti, vážené hlavy států a vlád, členové norského výboru pro udělování Nobelovy ceny míru, Excellence, dámy a pánové,

dnes před Vámi stojíme s pokorou a vděčností, abychom jménem Evropské unie převzali tuto cenu.

V této nejisté době připomíná dnešek lidem v Evropě a na celém světě základní smysl Unie: prohlubovat bratrství evropských národů nyní i v budoucnosti.

To je teď náš úkol.

Pracovaly na něm generace před námi

a budou i generace další.

Zde v Oslu bych chtěl vzdát poctu všem Evropanům, kteří snili o pokojném svě-
tadílu, a všem, kteří den za dnem přetvářejí tento sen ve skutečnost.

Tato cena náleží jim.

TVálky jsou staré jako Evropa sama. Náš světadíl zjizvily kopí a meče, kanóny a pušky, zákopy a tanky, a nejen ty.

Tragédii válek vyjadřují slova Herodotova, která zazněla před 25 stoletími. „V míru synové pohřbívají své otce. Ve válce otcové pohřbívají své syny.“

Přesto všechno, ... po dvou zkázonosných válkách, které náš kontinent a s ním i zbytek světa zasáhly ... zavládl v Evropě konečně trvalý mír.

V té ponuré době ležela města v troskách a v srdcích mnohých stále vládl zármutek a zášť. Jak obtížné se tehdy zdálo, slovy Winstona Churchila, „začít se znovu radovat z obyčejných věcí a věřit, že stojí za to žít“.

Jako dítě narozené v poválečné Belgii jsem slyšel tyto příběhy z první ruky.

Moje babička vyprávěla o první světové válce.

V roce 1940 si můj tatínek, kterému bylo sedmnáct let, musel vykopat svůj vlastní hrob. Naštěstí se mu podařilo uniknout, jinak bych zde s vámi nebyl.

Od zakladatelů Evropy bylo tedy velmi odvážné prohlásit, že můžeme prolomit tento nekonečný kruh násilí, zabránit touze po pomstě a společně vybudovat lepší budoucnost. Jak velkou představitivost museli mít!

Samozřejmě, mír mohl být v Evropě i bez Unie. Je to možné, ale to se nikdy nedozvíme. Nikdy by však neměl stejnou povahu. Nebyl by to trvalý mír, ale chladné příměří.

Osobně na tomto míru považuji za jedinečné smíření.

V politice, tak jako v životě, je smíření tou nejtěžší věcí. Je to více než odpuštění a zapomnění či jen obrácení stránky.

4

Pomysleme, čím prošla Francie a Německo ... a pak učinily tento krok ... podepsaly smlouvu o přátelství... Vždy, když slyším ta slova: Freundschaft, Amitié – jsem dojat. Tato slova patří do soukromí, nikoliv do smluv mezi národy. Ale vůle nedopustit, aby se opakovaly dějiny, udělat něco radikálně nového, byla tak silná, že se musela najít i nová slova.

Evropa byla pro lidi příslibem, byla nadějí.

Když v roce 1951 přijel Konrád Adenauer do Paříže uzavřít Smlouvu o založení Evropského společenství uhlí a oceli, jednoho večera na něj čekal v hotelu dárek. Byla to válečná medaile, une Croix de Guerre, který patřil jednomu francouzskému vojákovi. Jeho dcera, mladá studentka, jej kancléři zanechala s krátkým vzkazem jako gesto smíření a naděje.

Mám před očima další strhující obrazy.

Hlavy šesti států, které se shromáždily, aby ve věčném městě, v Římě, zahájily novou budoucnost...

Willyho Brandta klečícího ve Varšavě.

Přístavní dělníky v Gdaňsku před branami loděnice.

Mitterranda a Kohla u Verdunu, jak se drží za ruce.

Lidský řetěz dvou milionů lidí, který v roce 1989 spojil Tallinn, Rigu a Vilnius.

Tyto okamžiky uzdravily Evropu.

Míru ale nelze dosáhnout jen symbolickými gesty.

“ Evropa byla pro lidi příslibem, byla nadějí. ”

Zde se Evropská unie spoléhá na svou „tajnou zbraň“: jedinečné provázání našich zájmů tak, že je válka nemožná. Díky neustálému jednání, mezi stále více zeměmi, o více a více tématech. Podle zlatého pravidla Jeana Monneta: “Mieux vaut se disputer autour d’une table que sur un champ de bataille.” („Lépe bojovat u stolu než na bojišti“.)

Kdybych to měl vysvětlit Alfredu Nobelovi, řekl bych: mírový kongres nestačí, potřebujeme mírový kongres trvalý!

Nelze popřít, že něco může mást, a to nejen osoby zvenčí.

Ministři z vnitrozemských států, kteří se s vervou dohadují o kvótách na lov ryb.

Skandinávští poslanci Evropského parlamentu, kteří jednají o cenách olivového oleje.

Unie dovedla k dokonalosti umění kompromisu. Neodehrávají se žádná dramatická vítězství ani porážky, ale jde o to, aby z jednání vyšly vítězně všechny země. Nudná politika je v tomto případě jen velmi malou cenou...

Dámy a pánové,

dokázali jsme to.

Mír je nyní samozřejmý

a válka naprosto nepředstavitelná.

„Nepředstavitelná“ ale neznamena „nemožná“.

A proto jsme se zde dnes sešli.

Evropa musí dodržet svůj slib míru.

Domnívám se, že to je základní cíl naší Unie.

Evropa se nemůže dále spoléhat, že jen díky tomuto slibu osloví občany. Ano, je to v pořádku, protože vzpomínky na válku blednou.

Ale zatím ne všude.

Sovětská nadvláda nad východní Evropou skončila před pouhými dvaceti lety.

Krátce poté došlo na Balkáně k hrozným masakrům. Dětem, které se narodily v době událostí v Srebrenici, bude příští rok jen osmnáct.

Jejich mladší sourozenci se však narodili už po této válce, a to je první skutečná poválečná generace v Evropě. A musí to tak zůstat.

Vážené hlavy států a vlád, Excellence,

kde byla válka, je nyní mír. Před námi však leží další historický úkol: kde je mír, tam ho udržet.

“ Mír je nyní samozřejmý
a válka naprosto nepředstavitelná.
Evropa musí dodržet svůj slib míru. ”

Dějiny přece nejsou žádný román, žádná kniha se šťastným koncem, kterou můžeme zavřít. Stále máme plnou odpovědnost za naši budoucnost.

Nikdy to nebylo jasnější než dnes, kdy nás zasáhla nejhorší hospodářská krize za dvě generace, která těžce postihuje obyvatele a je zkouškou politických vazeb v Unii.

Rodiče, kteří si sotva vydělají na živobytí, dělníci, kteří právě přišli o práci, studenti, kteří se bojí, že bez ohledu na úsilí nenajdou práci – když tito lidé uvažují o Evropě, mír není to první, co je napadne...

Když se zdá, že blahobyt a práce, samé základy naší společnosti, jsou ohroženy, je přirozené, že se srdce zatvrzují, že se naše zájmy zužují a že se vrací dávno zapomenuté spory a předsudky. Někdo může začít zpochybňovat nejen společná rozhodnutí, ale i samotné společné rozhodování.

Musíme si sice zachovat smysl pro přiměřenost – ani takové napětí nás nevrhá do temné minulosti – ale Evropa dnes prochází skutečnou zkouškou.

Mohu-li si vypůjčit slova Abrahama Lincolna, která vyslovil v době velké zkoušky na jiném světě, dnes se hodnotí, „zda tato Unie nebo jakákoli Unie založená na těchto základech a věrná těmto principům, může dlouhodobě přežít.“

Naší odpovědí jsou naše skutky a jsme přesvědčeni, že v této zkoušce uspějeme. Velmi usilovně pracujeme na překonání problémů, na obnově růstu a zaměstnanosti.

“ Ich bin ein Europäer.
Je suis fier d’être européen.
Jsem hrdý, že jsem Evropan. ”

Samozřejmě, že to je holou nutností. Přesto nás vedou další pohnutky: vůle zůstat pány svého osudu, pocit sounáležitosti a svým způsobem i sama idea Evropy, která nás oslovuje přes celá staletí.

Přítomnost tolika evropských vůdců podtrhuje naše společné přesvědčení, že tuto zkoušku překonáme společně a že nás posílí. Že naše postavení ve světě bude tak silné, abychom dokázali bránit své zájmy a šířit naše hodnoty.

Všichni usilujeme o to, abychom našim dětem a i dětem budoucích generací zanechali lepší Evropu. Tak, aby se později ostatní mohli ohlédnout nazpět a říci, že tato generace, naše generace, zachovala slíbenou Evropu.

Dnešní mládež již žije v novém světě, pro ně je Evropa realitou všedního dne. Nepřináší jim pocit, že jsme donuceni být na jedné lodi, naopak, představuje pro ně možnost svobodně cestovat a vyměňovat si zkušenosti. Možnost sdílet a utvářet kontinent i budoucnost.

Excellence, Dámy a pánové,

naš světadíl, který po roce 1945 povstal z popela a v roce 1989 se dokázal sjednotit, má ohromnou schopnost obnovy. Je úkolem příštích generací, aby v tomto společném projektu pokračovaly. Doufám, že tuto odpovědnost přijmou s hrdostí a že jednoho dne řeknou, jako my dnes zde: Ich bin ein Europäer. Je suis fier d’être européen. „Jsem hrdý, že jsem Evropan.“

Projev Josého Manuela Durão Barrosa, předsedy Evropské komise

Vaše Veličenstva, Excellence, Dámy a pánové,

„Mír není stav bez války, ale ctnost“. „Pax enim non belli privatio, sed virtus est“, jak napsal Spinoza. Podle něj je to „stav ducha, sklon k laskavosti, důvěře a spravedlnosti“.

Ano, opravdový mír může existovat, jen když si lidé důvěřují, když věří svému politickému uspořádání a když mají jistotu, že se dodržují jejich základní práva.

Posláním Evropské unie není jen mír mezi národy. Jako politický projekt zosobňuje ten zvláštní stav ducha, o němž mluví Spinoza. Jako společenství stejných hodnot totiž ztělesňuje tuto vizi svobody a spravedlnosti.

Živě si vzpomínám, jak jsem v roce 1974 oslavoval demokratickou revoluci a svobodu v davu proudícím ulicemi mého rodného Lisabonu. Stejný pocit radosti zažila má generace ve Španělsku a Řecku. Později ho zažila i střední a východní Evropa a pobaltské státy, když znovu nabyly svou nezávislost. Již několik generací Evropanů opakovaně potvrzuje, že svým rozhodnutím pro Evropu si vybrali i svobodu.

Nikdy nezapomenu, jak u zbořené Berlínské zdi hrál Rostropovič Bacha. Tato vzpomínka nedovolí světu zapomenout, že právě boj za svobodu a demokracii zbořil staré rozdělení a umožnil opětovné sjednocení kontinentu. Přistoupení k Evropské unii bylo zásadním krokem pro upevnění demokracie v našich zemích.

Protože Evropská unie staví člověka a úctu k lidské důstojnosti na nejvyšší místo. Protože při budování jednoty nechává vyniknout i rozdíly. Po sjednocení tak mohla Evropa opět dýchat oběma plícemi, jak řekl Karol Wojtyła. Z Evropské unie se stal náš společný domov. Stala se „vlastí našich vlastí“, jak to popsal Václav Havel.

“ Posláním Evropské unie není jen mír mezi národy. Jako společenství stejných hodnot totiž ztělesňuje tuto vizi svobody a spravedlnosti. ”

Naše Unie je však více, než jen sdružení států. Je to nový právní řád, který není založen na poměru sil mezi státy, nýbrž na svobodném souhlasu států se sdílením suverenity.

Od společného uhlí a společné ocele až po rušení vnitřních hranic, od šesti zemí již brzy, po přistoupení Chorvatska, k osmadvaceti, to byla pozoruhodná evropská cesta, která nás vede k „ještě těsnější Unii“. A nejviditelnější symbol naší jednoty dnes držíme všichni v rukou. Je jím euro – měna naší Evropské unie. Udržíme si ho.

Vaše Excellence, Dámy a pánové,

Mír nemůže spočívat jen na dobré vůli lidí. Musí mít základy v soustavě zákonů, musí spočívat na společných zájmech a na hlubokém pocitu společného osudu.

Genialita otců-zakladatelů byla právě v tom, že pochopili, že pokud chtějí národy ve 20. století zaručit mír, musí myslet v měřítku přesahujícím hranice národního státu. Jak prohlásil první předseda Evropské komise Walter Hallstein: „Das System der Nationalstaaten hat den wichtigsten Test des 20. Jahrhunderts nicht bestanden. (Systém národních států neobstál v nejdůležitější zkoušce 20. století)“ A dodal: „Ve dvou světových válkách se ukázalo, že není schopen zachovat mír.“

Jedinečnost evropského projektu spočívá v tom, že propojil legitimitu demokratických států s legitimitou nadnárodních institucí:

Evropské komise, Evropského soudního dvora. Jsou to nadnárodní instituce, které chrání obecné evropské zájmy, hájí společné evropské blaho a ztělesňují společenství společného osudu.

A vedle Evropské rady, v níž jsou zastoupeny vlády, jsme v průběhu let vytvořili jedinečnou nadnárodní demokracii.

Naše úsilí o evropskou jednotu není dokonalým uměleckým dílem; je nedokončeným dílem, které vyžaduje neustálou a usilovnou péči. Není samoučelná, je prostředkem k dosahování vyšších cílů.

V mnoha směrech osvědčuje správnost úsilí o kosmopolitní řád, v němž štěstí jednoho nemusí být vykoupeno bolestí druhého a v němž dodržování společných norem slouží univerzálním hodnotám.

Právě proto může být Evropská unie, navzdory své nedokonalosti, silnou inspirací pro mnoho lidí na celém světě. Přestože rozsah problémů, na něž narážíme v jednotlivých regionech, může být různý, ve své podstatě jsou stejné.

“ Naše úsilí o evropskou jednotu není dokonalým uměleckým dílem; je nedokončeným dílem, které vyžaduje neustálou a usilovnou péči. Není samoučelná, je prostředkem k dosahování vyšších cílů. ”

Žijeme všichni na stejné planetě. Bída, organizovaný zločin, terorismus, změna klimatu – to všechno jsou problémy, které neznají hranice národních států. Máme stejné aspirace a univerzální hodnoty, které postupně zapouštějí kořeny ve stále větším počtu zemí na celém světě. Máme společnou „l'irréductible humain“, neoslavitelnou jedinečnost lidské bytosti. Pohlédneme-li za hranice svých zemí i svého kontinentu, jsme všichni součástí jednoho lidstva.

Jean Monnet končí své Paměti těmito slovy: „Les nations souveraines du passé ne sont plus le cadre où peuvent se résoudre les problèmes du présent. Et la communauté elle-même n'est qu'une étape vers les formes d'organisation du monde de demain.“ („Suverénní národy minulosti již nemohou vyřešit problémy současnosti. A samo (Evropské) společenství je pouze etapou na cestě k budoucí organizaci světa.“)

Federalistická a kosmopolitní vize je jednou z nejdůležitějších věcí, kterou může Evropská unie přispět k budovanému světovému řádu.

Vaše Excellence, Dámy a pánové,

Konkrétní angažovanost Evropské unie ve světě je hluboce poznamenána tragickými zkušenostmi s extrémním nacionalismem, válkami a absolutním zlem holocaustu. Je vedena naší touhou neopakovat stejné chyby.

To je základ našeho mnohostranného přístupu ke globalizaci, který vychází ze dvou úzce spjatých zásad globální solidarity a globální odpovědnosti.

Právě to je základem našich vztahů se sousedními zeměmi a mezinárodními partnery od Středního východu po Asii, od Afriky po Ameriku.

Z toho vychází náš odpor proti trestu smrti a naše podpora mezinárodní spravedlnosti, kterou ztělesňuje Mezinárodní soudní dvůr a Mezinárodní trestní soud.

Tyto ideje jsou hybnou silou naší vůdčí role v boji proti změně klimatu a za zajištění dostatku potravin a energie.

Opírají se o to naše politiky v oblasti odzbrojení a nešíření jaderných zbraní.

Jako svěťadíl, který z trosek vybudoval jednu z nejsilnějších světových ekonomik se nejpokrokovějšími sociálními systémy, který je největším světovým dárce pomoci, neseme zvláštní odpovědnost vůči milionům lidí v nouzi.

Ve 21. století je prostě nepřijatelné vidět bezmocné rodiče, jejichž děti umírají kvůli nedostatku základní zdravotní péče, ženy donucené jít celý den pěšky s nadějí, že získají jídlo nebo čistou vodu, a chlapce a dívky, jež byli připraveni o své dětství, protože museli předčasně dospět.

“ Jako společenství národů, které překonalo válku a porazilo totalitu, budeme vždy stát na straně těch, kteří hájí mír a spravedlnost, demokracii a lidskou důstojnost. ”

Jako společenství národů, které překonalo válku a porazilo totalitu, budeme vždy stát na straně těch, kteří hájí mír a spravedlnost, demokracii a lidskou důstojnost.

Dovolte, abych dnes z tohoto místa prohlásil: současná situace v Sýrii je skvrnou na svědomí světa a mezinárodní společenství má morální povinnost zabývat se jí.

A protože dnes je mezinárodní den lidských práv, naše myšlenky se více než jindy upírají k těm lidem na celém světě, kteří brání lidská práva a kteří riskují své životy, aby chránili hodnoty, jež jsou nám drahé. Jejich hlas neumlčí žádné vězení. Dnes je slyšíme i my v tomto sálu.

A také si vzpomeňme, že vloni byly na tomtéž pódiu vyznamenány tři ženy za svůj nenásilný boj za bezpečí žen a ženská práva. Jsme Unie vybudovaná na základní hodnotě rovnosti žen a mužů, která je zakotvena v Římské smlouvě z roku 1957, a proto je naší povinností chránit práva žen na celém světě a posilovat postavení žen ve společnosti. A vážíme si základních práv těch nejzranitelnějších, kteří mají budoucnost ve svých rukou: práv dětí tohoto světa.

Jsme úspěšným příkladem mírového usmíření na základě hospodářské integrace, a jako takoví přispíváme k rozvoji nových forem spolupráce založené na výměně idejí, inovaci a výzkumu. V samém jádru evropské otevřenosti se nachází věda a kultura, které nás jako lidi obohacují a které navazují pouta přesahující hranice.

Vaše Veličenstva, Vaše královské Výsosti, vážené hlavy států a vlád, členové norského výboru pro udělování Nobelovy ceny míru, Excellence, Dámy a pánové,

S pokorou vděčností přijímáme Nobelovu cenu míru. Není lepší místo, kde bychom se mohli podělit o tuto naši vizi, než tady v Norsku, které tolik vykonalo pro věc celosvětového míru.

Prvořadou starostí Alfreda Nobela byla „pacifikace Evropy“. V jedné z prvních verzí své poslední vůle ji dokonce postavil naroveň mezinárodnímu míru.

Souzní to i s prvními slovy Schumanovy deklaráce, základním dokumentem Evropské unie. „La paix mondiale“. „Světový mír“, říká se v ní, „by nemohl být zachován bez tvůrčího úsilí, jež je úměrné nebezpečím, která tento mír ohrožují.“

Mé dnešní poselství zní takto: můžete se spolehnout na naše úsilí v boji za trvalý mír, svobodu a spravedlnost v Evropě a ve světě.

Za posledních šedesát let evropský projekt prokázal, že se lidé a národy mohou spojit i přes své hranice. Že je možné překonat rozdíly mezi „námi“ a „těmi druhými“.

Doufáme a dnes se na tomto místě zavazujeme, že Evropská unie s pomocí všech žen a mužů dobré vůle přispěje ke sblížení světa.

Děkuji Vám.

Odkaz Nobelovy ceny za mír udělené Evropské unii: Iniciativa Děti míru

Nobelova cena za mír® byla v roce 2012 udělena Evropské unii za prosazování míru, demokracie, usmíření a lidských práv v Evropě.

Finanční částku spojenou s cenou (930 000 eur) se EU rozhodla věnovat na pomoc dětem, které nemohou vyrůstat v míru, přičemž tuto částku zdvojnásobila a na podporu dětem v konfliktu zmítaných oblastech tak věnovala celkem 2 miliony eur. Díky tomu se mohlo doposud celkem 28 000 zúčastnit některého ze čtyř projektů, které se zabývají vzděláváním dětí v postižených oblastech.

EU bude v této iniciativě pokračovat i v nadcházejících letech, jelikož tak může poskytovat cílené vzdělání dětem v oblastech zmítaných válečným konfliktem. Zároveň se jedná o trvalý politický odkaz připomínající získání Nobelovy ceny míru. V roce 2013 EU zdroje vyhrazené na tuto iniciativu opět zdvojnásobila a na stávající i nové projekty poskytla další 4 miliony eur.

© Evropské komise

© Evropské komise

© Evropské komise

Internetové stránky EU věnované Nobelově ceně za mír

Internetové stránky Iniciativy EU Děti míru

#EUglobalplayer
#EUNobel